

AMASTRİSLİ HOMEROS

Yrd. Doç. Dr. Fatma BAĞDATLI ÇAM
Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Arkeoloji Bölümü

Özet: Amastris antik kenti, Paphlagonia Bölgesi'nin en önemli ticaret limanlarından biri olarak bilinmektedir. Kentin Roma Dönemi sikkeleri üzerinde görülen Homeros portresi ve "Amastrisli Homeros" epiteti dikkat çekmektedir. Amastrislilerin bu yolla Homeros'un doğduğu kent olduğunu iddia ettikleri anlaşılmaktadır. Zira Smyrna başta olmak üzere, Kolophon, Khios, Ios, Alexandria'nın da aralarında bulunduğu 20 kadar kent ozanın doğum yeri olduklarını iddia etmektedirler. Bu kentlerden bazılarında Homeros adına kült yapıları ve heykellerinin de olduğu bilinmektedir. Amastris'in Smyrna sikkelerini örnek alarak hem ozanın portresini hem de kenarında doğduğu kabul edilen ırmağı, kendi sikkeleri üzerinde betimlemesi, olasılıkla Paphlagonia kentleri arasında Ionia ile olan bağlarını kanıtlayarak saygınlığını arttırma çabası olarak görülmelidir.

Anahtar Sözcükler: Amasra, Amastris, Homeros, Bartın

HOMER OF AMASTRIS

Abstract: Amastris is known as one of the most important the commercial port of the Paphlagonia Region. It's remarkable the presence of the portrait of Homer and the epithet of "Homer of Amastris" on the city's coins of Roman Period. In this way, it's understood which Amastrians claimed that the city was place of birth of Homer. Forasmuch, especially Smyrna, Colophon, Chios, Ios, Alexandria also including up to 20 cities, had been suggested to be birthplace of the poet. It's known to have the cult buildings and statues dedicated to Homer in the some of these cities. Probably Amastrians should be seen as an effort to increase their reputations by proving the relationship between Ionia, indeed the other Paphlagonia cities. Because it has been depicted both the portrait of Poet and Meles that is accepted the birthplace of the coastal river on Amastrian coins, just like on Smyrnian coins.

Keywords: Amasra, Amastris, Homer, Bartın

Bartın iline bağlı Amasra İlçesi, antik dönemde önce Sesamos daha sonra Amastris adını almıştır. Kent, Paphlagonia Bölgesinin en önemli liman kentlerinden biridir¹ ve tarihi ile ilgili en erken bilgiler, Homeros'un İlyada adlı eserinden gelmektedir². Homeros, Troya savaşlarında ismi geçen ünlü Paphlagonialı komutan Pylaimenes'in, Kromna'dan, Parthenios Irmağı kıyılarından, Sesamos (Amastris) ve Kytoros'tan gelen Enetler ve Paphlagonialıların başında olduğunu

¹ Eyice, Sesamos isminin günümüzde, halk arasında Pöstepe adı verilen Boztepe adası üzerinde de görülebilen susam bitkisinden aldığını belirtmektedir. Eyice 1965, 8. Kent, M.Ö.4. yüzyılda Pers hakimiyeti sırasında Herakleia Kralı Dionysios'un karısı Amastris'in ismini almıştır. Eyice 1965, 16-17; Bijişkyan 1969, 23-24.

² Eyice 1965, 12-13

aktarmaktadır³. Ancak bu kadar eski dönemlerde kentin varlığını kanıtlayacak bir buluntu ne yazık ki yoktur. Paphlagonia Bölgesinin kıyı kesimlerindeki bütün kentler gibi MÖ.8 ve 7. yüzyıllarda başlayan Batı Anadolu ve Kıta Yunanistan'daki Yunan kentlerinin koloni hareketi sırasında kurulmuş olmalıdır⁴. Sesamos olasılıkla Milet kolonisi olarak kurulmuş⁵ ve MÖ.4. yüzyıldan itibaren sikke basmaya başladığı bilinmektedir. Arkaik ve Klasik Dönem kent listesinin hazırlandığı çalışmada Sesamos, birincil koloni kenti yani *polis* olarak nitelenmiştir⁶. Bu durumda kentin Sinope'nin kolonisi ya da *emporiosu* olduğu bilgisini değiştirmektedir.

Amastris'in içinde bulunduğu Paphlagonia Bölgesi, MÖ.6. yüzyılda Lydia Krallığı topraklarında yer almış ve MÖ.6. yüzyılın ortalarında ünlü Lydia Kralı Kroisos'un Pers Kralı Kyros'a yenilmesinin ardından Pers hakimiyetine girmiştir⁷. Büyük İskender'in Asya seferi sırasında Ankyra'ya ulaştığında Paphlagonia kentleri temsilci göndererek İskender'e bağlılıklarını sunmuşlar, böylece Büyük İskender'in ordularının bölgeye gelmesini engellemişlerdir⁸. Bu dönemde Paphlagonia, Phrygia Eyaleti içerisinde yer almaktadır. Büyük İskender, izlediği siyasetin gereği olarak Pers Kralı Dareios'un kızı evlenmiş, benzer uygulamayı komutanları da sürdürmüştür. Makedonyalı komutan Krateros, Dareios'un kardeşi Oxathres'in kızı ve kente ismini verecek olan Amastris ile evlenmiştir⁹. İskender'in ölümünün ardından Persli prenseslerle Makedon komutanlarının evlilikleri de sona ermiş, Amastris de Herakleia Tiranı olan Dionysios ile evlenmiştir¹⁰. Bu evlilikten Klearkos ve Oxathres isimli iki erkek ve Amastris isimli bir kızı olmuştur. MÖ.306'da Dionysios'un ölümünün ardından Trakya ve Batı Anadolu'nun hakimi olan Makedonyalı Lysimakhos ile evlenmiştir. Lysimakhos'un Prolemaios'un kızı Arsinoe ile evlenmek için Amastris'ten ayrılması üzerine Amastris, Sesamos'a yerleşerek Sesamos kentini bir *polis* olarak yeniden kurmuş ve kentin adı Amastris olarak değişmiştir. Amastris'in yönetimindeki kent, Kyteros, Kromna ve Tieion'u da içine alan bir hinterlanda sahiptir. MÖ.288'de Amastris kendi oğulları tarafından öldürülmüştür. Lysimakhos, onları cezalandırmış ve Tieion (Filyos)'lu Philetairos'un kardeşi Eumenes'i Amastris kralı olarak görevlendirmiştir¹¹. Amastris tarafından Paphlagonia'nın önemli liman kentlerinden biri haline getirilen kent, bu konumunu Bizans

³ Homeros, İlyada, II, 853-855.

⁴ Eyice 1965, 13-14. Karadeniz'de koloni hareketleri için bkz. Boardman 1999, 240-243.

⁵ Johnson 2010, 82 dn.213.

⁶ Avram ve diğ. 2004, 924-973.

⁷ Eyice 1965, 15

⁸ Bosworth 2005, 283.

⁹ Bosworth 2005,194-5. Büyük İskender Baktriane'da Oxyartes'in kızı ile evlenmiş ve Makedonyalı soyluları da teşvik etmiştir. İskender ile birlikte 91 kişi Pers soylularının kızlarıyla evlenmiştir. Bu evlilikler ile Yunan ve Pers aristokrasisinin tek bir yönetici sınıfı haline gelmesi amaçlanmıştır.

¹⁰ Eyice 1965, 16-17; Avram ve diğ. 2004, 924-973.

¹¹ Eyice 1965, 17-18.

Döneminde de sürdürmüştür¹². Geç Antik Dönemde Ceneviz kolonisi durumundaki kent Fatih Sultan Mehmet tarafından Osmanlı topraklarına dahil edilmiştir.

Amastris kentinin, MÖ.8. yüzyılda yaşadığı düşünülen ve İlyada ile Odysseia destanlarının yazarı Homeros ile ilişkisinin sadece İlyada destanında isminin geçmesi ile sınırlı olmadığı, kent Roma imparatorluk sikkeleri üzerinde ozanın portresini basması ile anlaşılmaktadır.

Homeros'un Smyrna kentinde Meles Irmağı kenarında doğduğu hatta babasının Meles Irmağı tanrısının soyundan olması nedeniyle "Homeros Melesigenes" (Meles'in oğlu) epitetiyle burada ünlü ozan için bir kült oluşturulduğu bilinmektedir¹³. Smyrna kentinde MÖ.200'lerden itibaren Homeros'un betimlerinin sikkeler üzerinde görülmeye başlaması, ozanın bu kent ile ilişkisinin temellerinin daha eskilere dayandığının da göstergesidir¹⁴.

Smyrna sikkeleri üzerinde Homeros betimi ve isminin yer alması, kentin ozanın Smyrnalı olduğunu kanıtlamak için bu sikkeleri bastığı bilinmektedir¹⁵. Nero Döneminde Laodikeia ile Smyrna arasında yapılan *homonía* /anlaşma'nın kanıtı olarak Laodikeia sikkeleri üzerinde *OMHPOΣ* yazısı ve ozanın betimlemesi görülmektedir. Böylece Homeros iki kent arasındaki anlaşma/ilişkinin simgesi olmuştur¹⁶.

Ancak Homeros'un doğum yeri ile ilgili farklı öneriler de mevcuttur. Bunlardan Khios Adası, Kolophon, Kyme ve elbette Amastris bu adayların başında gelmektedir. Amastris halkının ^εὍμηρος Ἀμαστιανός (Amastrisli Homeros) ifadesiyle birlikte betimleyerek, Homeros'u onurlandırdıkları anlaşılmaktadır¹⁷. Homeros'un, Amastris'e bağlı Kromna'da doğduğuna inanılmaktadır. Marek, Karadeniz yerleşiminde bulunmuş bir *herme* heykelin "Kromnalı Homeros" yazıtı taşıdığından bahsetmektedir¹⁸. Amastris'in ozanın doğum yeri olarak kendi şehirlerini göstermek için

¹² M.S. 4. yüzyılda Amastris'in Chersonesus ile ticaret yaptığı bilinmektedir. Fındık yağı ve Tuna Balığı ihraç eden önemli bir ticaret limanıdır. Drakoulis 2012, 85.

¹³ Cadoux 2003, 272-275; Malay 2010, 132. *Homeros* olarak adlandırılan yapının dikdörtgen bir stoa olduğu ve içinde Homer heykelinin bulunduğu Strabon da bahsetmektedir. Bkz. Strabon 14 I 37(646), s.207-208. Ayrıca bkz. Corso 2007, 12, 22-23. Homer'in Khios ve İos'taki kültleri için bkz. Corso 2007, 23 dn. 54 ve Clay 2004, 94-96. Homer'in İos'taki kültünün varlığı hakkında detaylı bilgi için bkz. Angliker 2012, 62-66.

¹⁴ Cadoux, erken dönem sikkeler üzerinde Homeros'un oturmuş düşünür biçimde ve elinde bir rulo tutarak betimlenmesinin, kentte olasılıkla Arkaik Dönemden beri var olan ozanın heykeliyle ilişkilendirmektedir. Roma Dönemi sikkelerinde Homeros'un portresi yer almaya başlamıştır. Bkz. Cadoux 2003, 272-275

¹⁵ Cadoux 2003, 272-275; Malay 2010, 132.

¹⁶ ^εὀμηρέω fiilinin "anlaşma" ya da "birleşme" anlamı olduğu ancak sikke konteksi için bunun "söz/teminat" ya da "garanti" anlamına geldiği önerilir. Bkz. Armstrong 1998, 158. MÖ.338-200 arasında ^δίδωμι ^εὀμηρον ya da ^εὀμηροι Demetrios Poliorketes ve Nabatealılar arasındaki MÖ.313/1'deki ilişkiyi gösterdiği anlaşılmaktadır. Böylece Laodikeia'da bu simge Smyrna ilişkisini kanıtlamak için çok açıklayıcı olmadı anlaşılmaktadır. bkz. Armstrong 1998, 158-159.

¹⁷ Amastris, Homeros'un doğum yeri olduğunu iddia etmektedir. Robert 1980, 414-20; Marek 1993, 114-5; Mitchell 2010, 95; Johnson 2010, 83 dn. 216.

¹⁸ Marek 1993, 185, no.109.

Homerost'un Paphlagonia'da özellikle Amastris ve çevresini detaylı tanımlamasını kanıt olarak sunmaktadırlar¹⁹. Amastris sikkelerinde Homeros betimleri Caracalla ve Trajan Dönemi sikkelerinde görölmektedir²⁰. (Resim.1)²¹ Daha erken dönem sikkeleri üzerinde böyle bir betimlemeye henüz rastlanmamıştır. Yukarıda bahsi geçen Homeros'un iki kent arasındaki *homonía* /anlaşmayı da belirten bir simge olarak kullanılması örneğinden yola çıkarak Smyrna ve Amastris arasında da böyle bir ilişkinin varlığı sorgulanabilir. Ancak bunun için yazıtlar, ticari bağlar vs. gibi daha açık kanıtlara ihtiyaç vardır. Henüz böyle bir destekleyici kanıt bilinmemektedir. Bu nedenle Homeros'un Amastris sikkeleri üzerindeki betimlemesi için daha farklı yorumlamalara da bakma yerinde olacaktır.

S. Mitchell bu gözlemden yola çıkarak Amastris'in Roma İmparatorluk Döneminde özellikle Ionopolis (İnebolu) ile aralarında yaşanan kültürel üstünlük yarışmasının sonucu olarak göstermektedir²². Zira Paphlagonia'nın özellikle kıyı kesimindeki yerleşimlerin Ion kentleri tarafından kurulan koloniler olduğu bilinmektedir. Yunan kentlerinin kolonilerinde yaşayan Yunanlılar beraberlerinde kültürleri ve tanrılarını da getirdikleri yeni yerleşimlerinde, ana kente her daim bağlı kalmışlar ve Roma hakimiyeti sırasında da İonialı kökenlerini ön plana çıkarmak için birbirleriyle yarışmışlardır. Günümüzde İnebolu kasabasının da antik dönemde isminin Abonuteikhos olduğu ve Marcus Aurelis öneminde isminin Ionopolis olarak değiştirilerek sikke basmasına izin verilmesi için Roma Senatosuna başvurduğu bilinmektedir²³.

Antik Dönemde Karadeniz kolonilerinin kullandıkları lehçeler de onların Dor ya da Ion kökenlerini, Yunanistan ya da Anadolu kökenli Yunan halklarından olduklarını belirlemekte en önemli delil sayılabilir. Roma imparatorluk döneminde de bu durumun sürdüğü açıkça görülebilmektedir. Buna en güzel örnek, Dor kökenli olan Megaralıların kurduğu Herakleia'dan Dor

¹⁹ Mitchell 2010, 95 ve 104. Bunun yanında Ionopolis'te ortaya çıkan ve bir tür bilicilik merkezi işlevi taşıyan Glykon kültüne ait bir tapınakta, Lucian'ın "Şair Homer nereden geldi?" diyerek kültürün kurucusu Alexandros'u zor durumda bıraktığı bilinmektedir. Amastris halkı bu Lucian'ın Alexandros'a art niyetli sorusunu da Homer'in buradaki varlığı için kanıt olarak öne sürmektedirler.

²⁰ Eyice 1965 ve Mitchell 2010, 104.

²¹ Goddard 2004, **SNG Vol.12**, no.1139. Amastris baskısı (M.S. 2. yüzyıl) olan sikke Bronzdur. Ön yüzünde Homeros portresi, arka yüzde Meles Irmağının personifikasyonu yer alır. **ΜΕΛΗC ΑΜΑCΤΡΙΑΝΩΝ** yazısı arka yüzde okunmaktadır.

²² Mitchell 2010, 104. Ionopolis'te Alexandros isimli biri tarafından kurulan Glykon (insan başlı yılan tanrı) tapımına göre bu tanrı Asklepios gibi insanlara şifa dağıtmakta ve Apollon gibi kehanet özellikleri de mevcuttur. Kısa sürede bölgede yayılan Glykon tapınımı, Amastris'te pek rağbet görmez. Bunda Lukianos (MS.2.yy'da yaşamış Samosatlı yazar) ve Epikürcü arkadaşı Lepidus'un da etkisi vardır. Bu nedenle Glykon tapımının kurucusu olan Alexandros Amastris'e orakl göndermemiştir. Mitchell 2010, 96; Öztürk 2010, 41.

²³ Eser 2004, 172-175. Öztürk 2010, 41; Mitchell 2010, 104. Bartın'da bulunmuş ancak Safranbolu'dan geldiği düşünülen bir yazıtta "Ion Menandrou" epitaphı yerel halkın da İonialılara adını veren kurucusunun adını taşıdığını kanıtlamaktadır. Bkz. Mitchell 2010, 97; ayrıca bkz. Robert 1980, 409-12 ve Bartın yazıtı için Marek 1993, 179-80 no.93.

lehçesinde onurlandırma yazıtları MÖ.3.yüzyıl'a kadar gitmektedir. Amastris'te bulunmuş olan diğer bir epitaph zengin bir aileden olan Aemilianus'un anısına yazılmıştır ve MÖ.155'e tarihlenmektedir²⁴. Sadece kolonilerde değil ana şehirlerde de MÖ.3.yüzyıl'dan imparatorluk dönemi içlerine kadar uzanan bir dönemde ana şehir ile kolonileri arasında sıkı bir bağ olduğu gerek yazıtlardan gerekse sikkelerden anlaşılmaktadır²⁵.

Amastris sikkeleri üzerindeki betimlemeleri de bu çerçevede inceleyecek olursak Homeros betimli sikkelerin iki tipi olduğunu görürüz. Birinde ön yüzde Homeros, arka yüzde Smyrna'da Homer ile ilişkilendirilen Meles Irmağının tanrısı elinde lyrası ile ve diğerinde yine ön yüzde Homeros portresi, arka yüzde ise Parthenios Irmağının tanrısı elinde zeytin dalı ile betimlenmiştir. Mitchell'e göre bu durum, Amastrislilerin Homeros'un kendi topraklarında doğduğunu kanıtlamak için Meles ile Parthenios'u eşleştirmemelerinden kaynaklanmaktadır²⁶. Bununla bağlantılı olabilecek diğer bir yorum da Amastris'teki Ionialı yerleşimcilerin, Homeros ile bağ kurarak kendi Ionialı kökenlerini vurgulamak ve böylece diğer yerleşimlerden daha fazla ayrıcalık kazanmak istemelerinden kaynaklanmış olmalıdır. Bunu da Homer'in yanında doğduğuna inanılan Meles Irmağı ile kendi ırmaklarını özdeşleştirerek yapmışlardır.

Bu sonucu değerlendirme Amastris'in bölgedeki diğer kentlerden kültürel üstünlüğünü arttırması için daha uygun görünmektedir. Homeros'un destanlarının Yunan dünyasının kültür, sanat ve hatta siyasetini şekillendirecek boyutta önem kazandığı bilinmektedir. İskender'in Anadolu'ya ayak bastığı zaman önce Akhilleus'un mezarını ziyaret etmesi, ozanın destanlarının Yunan dünyasının bir nevi kutsal kitabı olarak görüldüğü ve destanlardaki kahramanlarla kralların, yöneticilerin hatta kentlerin kendileri ile bağ kurmaları ayrıcalık kazanmalarında önemli rol oynamıştır. Böylece Smyrna başta olmak üzere diğer 20 kentin de Homeros'un memleketi olmaya aday olmalarının anlamı ve önemi de ortaya çıkmaktadır. Bu aday kentlerden en uzak ihtimal gibi görünen Amastris'in, Homeros'un doğum yeri olduğunu iddia etmesi de Paphlagonia kentleri arasında kazanacağı konumun en açık göstergesidir.

Sonuç olarak Homeros Amastris'te doğmamış olsa bile çağlar boyunca kişi ve kentlerin ayrıcalık kazanmasında önemli bir aracı olarak simgeleştiğini kabul etmek gerekmektedir. Böylece Amastris'in kökeni Ionia ile birleştirmek ve ayrıcalık kazanmak için Homeros ile bağ kurduğu anlaşılabilir.

---

²⁴ Mitchell 2010, 103.

²⁵ Mitchell 2010,101-102.

²⁶ Mitchell 2010, 104.

KISALTMALAR VE KAYNAKÇA

s. Sayfa
ed. Editör
bkz. Bakınız
dn. Dipnot
Çev. Çeviren

- Angliker 2012, Angliker, E.M., "The Cult of Homer in Ios", **Bulletin Bollettino**, 2012, s.62-66.
- Armstrong 1998, Armstrong, A.J., **Roman Phrygia: Cities and their coinage**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, University of College London, 1998.
- Avram ve diğ. 2004, Avram, A.-Hind, J.-Tsetschladze, G., "The Black Sea Area", in: **An Inventory of Archaic and Classical Poleis (eds. M.H. Hansen-T.H. Nielsen)**, Oxford, 2004, s. 924-73.
- Bijişkyan 1969, Bijişkyan, P.M., **Karadeniz Kıyıları Tarih ve Coğrafyası**, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1969.
- Boardman 1999, Boardman, J., **The Greeks Overseas. Their Early Colonies and Trade**, London, 1999.
- Bosworth 2005, Bosworth, A.B., **Büyük İskender'in Yaşımı ve Fetihleri**, Ankara, 2005.
- Cadoux 2003, Cadoux, C.J., **İlkçağ'da İzmir. Kentin, En Eski Çağlardan İS.324'e Kadar Tarihi**, (Çev.B.Umar), İstanbul, 2003.
- Clay 2004, Clay, D., **Archilochos Heros: The Cult of Poets in the Greek Polis**, Washington D.C., 2004.
- Corso 2007, Corso, A., "The Portraiture of Archilochus", **Hyperboreus Vol. 13 (2007) Fasc.1-2**, s.11-30.
- Drakoulis 2012, Drakoulis, D.P., "Regional transformations and the settlement network of the coastal Pontic provinces in the Early Byzantine period", in: **The Black Sea, Paphlagonia, Pontus and**

- Phrygia in Antiquity Aspects of archaeology and ancient history. (Ed.G.R. Tsetskhladze), BAR Series, Oxford, 2012, s.79-96.**
- Eser 2004, Eser, E., "Kinolis (Ginolu) Kalesi", **Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt:21, Sayı:2, 2004, s.171-194.**
- Eyice 1965, Eyice, S., **Küçük Amasra Tarihi ve Eski Eserleri Kılavuzu**, Ankara, 1965.
- Goddard 2004, Goddard, J., **Sylloge Nummorum Graecorum (SNG) : The Hunterian Museum, University of Glasgow. Roman provincial Coins : Spain - Kingdoms of Asia Minor, vol. 12, pt. 1. Oxford. no. 1139.**
- Homeros, Homeros, **İlyada**, (Çev. A.Erhat-A.Kadir), İstanbul, 1984.
- Johnson 2010, Johnson, P.A., **Landscapes of Achaemenid Paphlagonia**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Pennsylvania University Pres, 2010.
- Malay 2010, Malay, H., "Smyrna, Meles ve Halkapınar", **Dr. Eren Akçiçek'e Armağan (Ed.G. Gökçay)**, İzmir, 2010, s.131-136.
- Marek 1993, Marek, C., **Stadt, Ära und Territorium in Pontus-Bithynia und Nord-Galatia**, Tübingen, 1993.
- Mitchell 2010, Mitchell, S., "The Ionians of Paphlagonia", in: **Local Knowledge and Microidentities in the Imperial Greek World (ed. T. Whitmarsh)**, Cambridge, 2010, s. 86-110.
- Öztürk 2010, Öztürk, B., "Karadeniz'de Dinsel yaşam: Kültler", **Aktüel Arkeoloji 18**, 2010, s. 38-49.
- Robert 1980, Robert, L., **À travers l'Asie Mineure; poètes et prosateurs, monnaies grecques, voyageurs et géographie**. Paris, 1980.
- Strabon, Strabon, **Geographika. Antik Anadolu Coğrafyası, (Çev.A.Pekmen)**, İstanbul, 2000.

EK: RESİM

Resim 1. Amastris Sikkesi. Homeros Portresi ve Meles Irmağı.

(Goddard 2004, **SNG Vol.12**, no.1139)